

ПРОГРАМНИЙ ЗАСІБ PUBLISH OR PERISH ЯК ІНСТРУМЕНТ ДЛЯ РОБОТИ З НАУКОМЕТРИЧНИМИ СЕРВІСАМИ ТА БАЗАМИ ДАНИХ

Олексюк В. П.

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. м. Тернопіль
Інститут цифровізації освіти НАПН України, м.Київ

Анотація. У тезах проаналізовано основні можливості програмного засобу *Publish or Perish* щодо роботи з наукометричними базами даних. Автором розглянуто технічні аспекти налаштування програми та наведено приклади доцільності її застосування у роботі дослідників.

Ключові слова: наукометричні бази, додаток, результативність наукової діяльності.

Матеріали досліджень. Впродовж останнього десятиліття Україна здійснює невпинний рух у Європейського науковий простір. Це спостерігається через участь українських університетів у міжнародних проектах, отримання вітчизняними науковцями європейських грантів, зростання кількості досліджень, що публікуються у зарубіжних виданнях. Останній чинник варто вважати визначальним, оскільки він є найбільш доступним для кожного українського дослідника.

Передумовою проведення якісного наукового дослідження є кваліфікований аналіз його джерельної бази. При цьому звичною практикою є звернення до авторитетних міжнародних наукометричних баз та публікацій у відритому доступі. Однією з проблем, що виникає у процесі роботи з відповідними сервісами, є виконання кваліфікованого пошуку та систематизація його результатів. Для виконання зазначених завдань науковці використовують чимало програмних засобів та хмарних сервісів [0]. Одним з них є додаток *Publish or Perish*. Починаючи з 2006 року, його розробляє компанія *Harzing*. Назва додатку у перекладі («Опублікуй або загинь») є афоризмом, який визначає необхідність публікування наукових досліджень для досягнення успіху в академічній кар'єрі. Зазначена концепція була поширеною у наукових колах розвинених країн впродовж багатьох років. Проте така «мотивація» має і негативні наслідки, такі як самоплагіат, поширення неякісних публікацій, збільшення кількості авторів однієї статті тощо. Як наслідок оцінка дослідницького внеску часто замінюється підрахунком кількості статей [0].

Основною функцією програмного засобу *Publish or Perish* є пошук і агрегування даних з таких наукометричних баз та сервісів: *Google Scholar*, *Web of Science*, *Scopus*, *Crossref*, *Semantic Scholar*, *OpenAlex*, *Pubmed*. Базовими полями для пошуку у додатку є автор(и), назва або фрагмент назви, ключові слова, роки публікації, приналежність (місце роботи) автора(ів). Після встановлення програми потрібно змінити параметри програми. У випадку пошуку у *Scopus* слід отримати та ввести API-ключ. Його можна отримати на сайті для розробників, що працюють з цією базою. Робота з іншою авторитетною базою – *Web of Science* також вимагає отримання доступу. Він може бути придбаний (наданий) користувачеві або організації. У останньому випадку дослідник повинен працювати з мережі університету, або скористатися віртуальною приватною мережею [0]. Використання сервісу *Google Scholar* дає можливість отримати деякі додаткові відомості з профілю науковця, зокрема, середню кількість цитувань за рік

кожної роботи, перелік публікацій, що визначають його *h*-індекс. Не залежно від бази даних, до якої здійснюється запит, програма дозволяє здійснювати пошук повного тексту публікації. Для пришвидшення роботи запити можуть виконуватися спочатку з кеш-пам'яті програми, а після цього вже безпосередньо звертатися до обраного сервісу. Якщо у користувача є сумніви стосовно «новизни» отриманих даних, то він може виконати так званий прямий пошук. Проте такі часті запити призводять до блокування з боку наукометричних баз чи сервісів облікового запису або IP-адреси користувача.

Оскільки *Publish or Perish* обчислює кілька показників цитування, то вона може бути використана для оцінювання результативності науково-педагогічних досліджень. Такими показниками є індекс Гірша («класичний» та індивідуальний), *g*-індекс (надає більшої ваги більш цитованим статтям), середня кількість цитувань на публікацію, середня кількість авторів на публікацію, середньорічне збільшення індивідуального *h*-індексу, зважений за віком коефіцієнт цитування тощо. Для визначення впливу авторів додаток обчислює нормований індивідуальний індекс Гірша (*hI*), ділячи цитати для кожної статті на кількість її авторів [0]. Результати усіх записів зберігаються в окремому вікні. Вони записуються у кеш-пам'ять програми та доступні для швидкого доступу у будь-який момент роботи з додатком.

Оскільки *Google Scholar* можна назвати наукометричною базою з певними умовностями, то відомості отримані з неї можуть містити помилки або пропуски. Програмний засіб виводить результати пошуку у вигляді таблиці (рис. 1). Крім вищезгаданих полів у ній присутній стовпець «ранг», який відповідає релевантності запиту. Це викликано невідповідними пошуковими термінами, яким також відповідають багаторазово цитовані, але переважно нерелевантні роботи.

Cites	Per year	Rank	Authors	Title	Year	Publication
☒ h 32	5.33	1	S. Bezobrazov	The methods of artificial intelligence for ...	2016	International Journal of Computing
☒ h 30	3.33	2	R. Wallace	Applications of neural-based spot market ...	2013	Proceedings of the 2013 IEEE 7th International Co...
☒ h 27	5.40	3	L. Wieclaw	Cloud computing technologies in 'smart ...	2017	Proceedings of the 2017 IEEE 9th International Co...
☒ h 22	7.33	4	H. Lypak	Formation of a Consolidated Information ...	2019	2018 International Scientific-Practical Conference ...
☒ h 16	5.33	5	O. Spirin	The blended methodology of learning co...	2019	CEUR Workshop Proceedings
☒ h 8	4.00	6	V.P. Oleksiuk	Methodology of teaching cloud technolo...	2020	CEUR Workshop Proceedings
☒ h 8	4.00	7	A. Herts	PhotosynQ - Cloud platform powered by ...	2020	E3S Web of Conferences
☒ 6	2.00	8	N. Balyk	Designing of virtual cloud labs for the lear...	2019	CEUR Workshop Proceedings
☒ 6	1.50	9	O.M. Duda	Information-communication technologie...	2018	CEUR Workshop Proceedings
☒ 6	1.50	10	O. Spirin	The group methodology of using cloud te...	2018	CEUR Workshop Proceedings
☒ 5	1.25	11	O. Duda	Cloud-based IT infrastructure for "Smart ...	2018	Dependable IoT for Human and Industry: Modelin...

Рис. 1. Вікно результатів запиту до наукометричної бази *Scopus*

Як показує досвід використання, деякі запити, сформовані за допомогою *Publish or Perish*, є неефективними. Зазвичай це викликано занадто широкими критеріями або пошуковими термінами. Вирішення подібних проблем вбачаємо через розвиток ІК-компетентностей науково-педагогічних працівників [0].

Підсумовуючи вищенаведене, зауважимо, що нині існує об'єктивна необхідність у застосуванні програмних засобів для автоматизації роботи з наукометричними базами даних. Розглянутий у межах цих тез додаток *Publish or Perish* є ефективним інструментом для пошуку першоджерел та агрегування даних з різних сервісів. Його можна використовувати для визначення об'єктивних показників діяльності науковців.

Висновки про репутацію та добросовісність науковця, одержані на основі таких даних, будуть більш обґрунтованими та достовірними.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мінтій І. С., Іванова С. М. Огляд можливостей референс-менеджера Mendeley. Сучасні ІТ в освіті та науці: матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (Житомир, 18-19 листопада 2021 р.). Житомир: ЖДУ, 2021. С. 98–102.
2. Linton J. D., Tierney R., Walsh S. T. Publish or Perish: How Are Research and Reputation Related? *Serials Review*. 2011. Vol. 37, no. 4. P. 244–257.
3. Олексюк, В. Деякі аспекти інтеграції веб-сервісів вищого навчального закладу / В. Олексюк, В. Габрусев, А. Балик // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Сер. Педагогіка / гол. ред. Г. Терещук. – Тернопіль, 2011. № 1. С. 228-234.
4. Mingers J., Leydesdorff L. A review of theory and practice in scientometrics. *European Journal of Operational Research*. 2015. Vol. 246. no. 1. P. 1–19.
5. Експеримент з розвитку інформаційно-дослідницької компетентності науковців і викладачів на основі відкритих електронних систем / О. М. Спірін та ін. // Інформаційні технології і засоби навчання. 2020. Т. 80, п. 6. С. 281–308.